

Nr 1035

Av herr Hamrin i Kalmar m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 161, angående tandläkarutbildning m. m. i Göteborg.

(Lika lydande med motion nr 838 i Första kammaren)

Bristen på tandläkare har bidragit till att konservera en svår kösituation. Tandläkarbristen har också länge framstått som det väsentligaste hindret för en betydelsefull social reform, nämligen inordnandet av tandvården i sjukförsäkringssystemet.

Redan år 1945 beslöt riksdagen om inrättandet av två nya tandläkarinstitut, i Malmö och Göteborg. Tandläkarhögskolan i Malmö inrättades 1946. Inrättandet av tandläkarhögskolan i Göteborg har emellertid — som tidigare framhållits från liberalt håll — undan för undan förhalats av regeringen, trots att riksdagen år 1955 och år 1961, bl. a. på folkpartiinitiativ, begärt att regeringen skulle färdigställa och redovisa en i erforderlig utsträckning tidsbestämd utbyggnadsplan.

Inte förrän till 1964 års vårriksdag — mer än 18 år efter riksdagens principbeslut — har regeringen i proposition nr 161 lagt fram ett förslag med riktlinjer för organisationen av en fjärde tandläkarhögskola, inordnad som en odontologisk fakultet vid Göteborgs universitet. Den nya fakulteten föreslås dimensionerad för en årlig intagning av 100 odontologie studerande och avses inleda sin verksamhet fr. o. m. budgetåret 1966/67.

Det är i och för sig tacknämligt att den av riksdagen principbeslutade tandläkarhögskolan i Göteborg nu kommer till stånd. Emellertid måste regeringens förslag på några punkter ifrågasättas.

Tandläkarbristen tenderar att öka från år till år. 1960 var 246 tjänster vakanta inom folktandvården, 1963 314 och 1964 var inte mindre än 401 tjänster inom folktandvården obesatta. Samtidigt avvisas ett ständigt ökande antal sökande från tandläkarhögskolorna. Höstterminen 1958 avvisades 247 sökande av 376, höstterminen 1963 296 sökande av 426 och höstterminen 1964 inte mindre än 325 av 455 sökande. Regeringen föreslår att den nya tandläkarfakulteten i Göteborg skall få en årlig intagningskapacitet på 100 studerande. Härigenom höjes det årliga antalet nyinskrivna odontologie studerande i riket från 260 till 360. Denna ökning kan synas aktningvärd. 360 nyinskrivna studerande årligen är den siffra som 1960 års tandläkarprognosdelegation räknade med fr. o. m. läsåret 1965/66 för att man under loppet av 1970-talet skulle kunna lösa tandläkarbristen. Mot bakgrunden av den redovisade ständigt ökande bristen på tandläkare, i synnerhet inom folktandvården, är det emellertid enligt vår mening befogat att från början

dimensionera den odontologiska fakulteten i Göteborg så att en större intagningskapacitet nåddes. Därigenom kan tandläkarbristen snabbare än vad tandläkarprognosdelegationen förutsett motverkas. Vidare kan man därigenom tillfredsställa fler av de många sökande med håg och läggning för tandläkaryrket som nu årligen till följd av de bristande samhällsliga utbildningsresurserna måste avvisas. Dessa studerande tvingas nu ofta förlägga sin utbildning utomlands, vilket för dem ställer sig både besvärligt och dyrbart.

Det kan här påpekas att prognos- och planeringsgruppen inom ecklesiastikdepartementet (SOU 1962:55) beräknat en intagning från och med 1968/69 vid fakulteterna i Göteborg av 125 elever årligen. I propositionen förutsattes, som ett led i det internordiska samarbetet på den högre utbildningens område, att 25 av de 100 platserna vid den odontologiska fakulteten i Göteborg skall reserveras för norska studenter under fem år framåt. Detta innebär, att tillskottet av tandläkare i Sverige kommer att bli avsevärt lägre än vad som beräknats i prognoserna. Då det synes oss angeläget att få till stånd det av departementschefen föreslagna internordiska samarbetet föreslår vi därför, att den odontologiska fakulteten i Göteborg från början dimensioneras så, att 125 elever intages, varav 25 från Norge.

Tandläkarprognosdelegationen byggde sina beräkningar på att intagning till den odontologiska läroanstalten i Göteborg skulle kunna ske fr. o. m. läsåret 1965/66. Detta föreslogs också av expertgruppen för odontologisk utbildning i Göteborg. Byggnadsstyrelsen förklarade i sitt yttrande över expertgruppens förslag, att den, ehuru tiden var knapp, ej helt uteslöt möjligheten av att den önskade byggnadstakten skulle kunna hållas, därest bl. a. projekteringen av samtliga byggnader omedelbart igångsattes. I propositionen finner vi nu att intagningen av studerande av byggnationsskäl inte kan komma till stånd förrän tidigast läsåret 1966/67. Detta är enligt vår mening högst beklagligt, så mycket mer som ärendet redan förhållats under en lång följd av år.

Vi vill därför framhålla det angelägna i att arbetet med inrättandet av den odontologiska fakulteten i Göteborg forceras så, att intagning av studerande om möjligt kan ske fr. o. m. läsåret 1965/66. Genom användande av redan befintliga lokaler borde i varje fall åtminstone en begränsad intagning kunna ske redan nästkommande läsår. Under alla förhållanden måste man på allt sätt tillse att icke tidsförskjutningen blir längre än den av byggnadsstyrelsen aviserade, ett år.

I den föreslagna byggnadsplanen har beträffande de kliniska utrymmena beräknats 10—15 % mindre arbetsplatser än det kalkylerade antalet dagligen tjänstgörande studenter. Rektorsämbetet vid tandläkarhögskolan i Stockholm och universitetskanslersämbetet har bedömt denna beräkning såsom orealistisk. Universitetskanslersämbetet har understrukit att nya högskolelokaler ej rimligen bör dimensioneras så snävt att studietiden

förlänges för de studerande. Denna remissinstansernas kritik har departementschefen bedömt vara obefogad. I samband med remissinstansernas kritik på denna punkt vill vi understryka det enligt vår mening väsentliga i att tillräckligt med kliniska arbetsplatser ställes till tandläkarkandidaternas förfogande. Rektorsämbetets vid tandläkarhögskolan i Stockholm kritik är enligt vår uppfattning väl grundad. Önskvärt vore om det i görligaste mån tillskapades ett lika stort antal arbetsplatser som antalet tandläkarkandidater. Vi anser att det är att föredraga att befintliga lokalresurser kanske icke hela tiden kan utnyttjas maximalt framför att bristen på arbetsplatser fördröjer studierna för de studerande.

Beträffande utbildningen av tandtekniker har expertgruppen föreslagit, att den nuvarande fristående tandteknikerskolan avvecklas och följes av en vid den odontologiska fakulteten anordnad treårig tandteknikerutbildning omfattande två skolår och ett praktikantår. Utbildningen vid den nuvarande tandteknikerskolan omfattar en ettårig skolkurs, föregången av två års elevtjänstgöring och efterföljd av ett års praktikantutbildning vid auktoriserat tandteknikerlaboratorium, den totala utbildningstiden är alltså 4 år. Expertgruppen understryker att övergången från ettårig till treårig tandteknikerutbildning icke får förorsaka ett kontinuitetsbrott i utbildning och examination.

Denna synpunkt vill vi starkt understryka. Det råder f. n. stor brist på tandtekniker. Genom att tandvården i allt större utsträckning får behov av tandtekniker kommer dessutom efterfrågan på tandtekniker efter hand att stiga. Vi vill därför föreslå att den nuvarande tandteknikerskolan inte avvecklas innan undervisningen för tandtekniker kommit i gång vid den nya fakulteten.

Beträffande tandsköterskeutbildningen i Göteborg har expertgruppen föreslagit att den inordnas såsom en till tandsjukvårdscentralen vid fakulteten ansluten tandsköterskeskola. Medicinalstyrelsen har i sitt yttrande tillstyrkt expertgruppens förslag, att en ny tandsköterskeskola anordnas i anslutning till den odontologiska fakulteten men har bestämt avstyrkt med hänsyn till behovet av tandsköterskor att den nuvarande tandsköterskeskolan i Göteborg nedlägges i samband därmed. Liknande synpunkter har även uttryckts av andra remissinstanser. I propositionen tillstyrkes det av expertgruppen framlagda förslaget.

För tandvårdens del torde det vara lika viktigt att ha god tillgång på tandsköterskor som på tandläkare. Det är därför enligt vår mening beklagligt att regeringen inte beaktat de synpunkter som framförts av medicinalstyrelsen. Genom att bibehålla den nuvarande tandsköterskeskolan i Göteborg skulle man uppnå en väsentlig förbättring i fråga om antalet utexaminerade tandsköterskor. Vi vill därför föreslå att den nuvarande tandsköterskeskolan i Göteborg får fortsätta sin verksamhet jämsides med den tandsköterskeutbildning som förutsättes skola bedrivas vid den nyinrättade fakulteten.

Sedan propositionen skrevs har 1962 års studieplanskommitté i september 1964 framlagt sitt betänkande. Detta förslag bör beaktas när riksdagen beslutar om utformningen av den nya tandläkarundervisningen i Göteborg. Bl. a. har kommittén förordat att de i propositionen föreslagna forskarasistentjänsterna ersättes med prosekturer och laboraturer. Också i övrigt har kommittén föreslagit kvalitativa och kvantitativa utökningar av lärarstaben.

Propositionen har enligt vår mening inte på ett helt tillfredsställande sätt tillgodosett forskningens behov. Den nya odontologiska fakulteten bör ges resurser såväl beträffande personal som beträffande lokaler och teknisk utrustning så att den kraftigare kan engagera sig i forskningsarbete. Flera remissinstanser har dessutom påtalat att forskningsidan inte har tillräckligt uppmärksamats i expertgruppens förslag. Vi ser det som angeläget att den nya fakulteten får betydligt större forskningsresurser än vad som föreslagits i propositionen.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställer vi,

I. att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 161 måtte besluta,

a) att den odontologiska fakulteten vid universitetet i Göteborg dimensioneras för en årlig intagning av 125 studerande,

b) att som sin mening uttala, att arbetet på utbyggnaden av fakulteten måtte bedrivas så skyndsamt att intagning av studerande kan ske redan fr. o. m. läsåret 1965/66 och i varje fall inte senare än läsåret 1966/67,

c) att den nuvarande tandteknikerskolan inte avvecklas innan undervisningen för tandtekniker igångsättes vid den nya fakulteten,

d) att den nuvarande tandsköterskeskolan får fortsätta sin verksamhet jämsides med den tandsköterskeutbildning som kommer att bedrivas vid den nya fakulteten,

II. att riksdagen måtte beakta vad i motionen anförts angående tandvårdsforskningen och den kvalitativa och kvantitativa utökningen av lärarstaben samt angående relationen mellan antalet kliniska arbetsplatser och antalet tjänstgörande studenter.

Stockholm den 17 oktober 1964

Mac P. Hamrin

Olaus Nyberg

Brita Elmén

i Kalmar

Thorvald Källstad

Sven Antby

Axel Gustafsson

i Borås